

ВІДГУК

**офіційного опонента Коляди Ігоря Анатолійовича
про дисертацію Лизня Євгена Володимировича
«Миротворчі місії під час польсько-української війни 1918–1919рр.»,
подану до захисту на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 03 гуманітарні науки
за спеціальністю 032 – історія та археологія**

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Сучасні події, пов'язані із міждержавними та територіальними конфліктами актуалізують увагу до різноманітних дипломатичних способів їх розв'язання. На сьогоднішній день світова спільнота та провідні організації декларують дотримання принципів міжнародного права та нульову толерантність до збройної агресії. Зважаючи на це, постає необхідність вивчення досвіду та ролі дипломатії у розв'язанні військових конфліктів упродовж попередніх історичних періодів. Дослідницької уваги потребують не лише успішні кейси, а й ті події, де військова агресія виявилася домінантою. У цьому контексті доцільно зазначити, що Діяльність миротворчих місій під час польсько-української війни 1918–1919 рр., ще не отримали належного й системного висвітлення у вітчизняній історіографії. Дисертаційна робота виконана на кафедрі всесвітньої історії ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» та є складовою частиною її науково-дослідницької роботи в межах проблеми «Центрально-Східна Європа: етнополітичні процеси, соціальні трансформації, міжнародні відносини» (№ 0112U003030)».

Актуальність проблеми, що обрав Євген Лизень для історичного дослідження обумовлена необхідністю критичного осмислення діяльності миротворчих місій навколо питання приналежності Східної Галичини в умовах польсько-української війни 1918–1919 рр. спричинених політичними традиціями польського і українського визвольних рухів XIX

– початку XX ст., а також зовнішніми міжнародними чинниками після Першої світової війни та розпаду Австро-Угорської і Російської імперій. Це робить вибір теми дисертації цілком обґрунтованим.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та їхня наукова достовірність.

Дисертаційна робота Лизня Є. В. є самостійним, ґрунтовним науковим дослідженням, в якому розкрито діяльність миротворчих місій під час польсько-української війни 1918–1919 рр. Ґрунтовно вивчено маловідомі аспекти діяльності різноманітних миротворчих місій у Східній Галичині та міжнародної комісії Луїса Боти в рамках Паризької Мирної Конференції. Проаналізовано основні геополітичні чинники, що впливали на формування політики Антанти щодо Польщі та Західно-Української Народної Республіки. Досліджено походження та діяльність основних дипломатичних місій щодо врегулювання польсько-українського військового конфлікту 1918–1919 рр.

Дисертантом вивчено роль перших офіційних військово-дипломатичних місій країн Антанти в справі врегулювання польсько-українського військового конфлікту. Означено позицію урядів ЗУНР та Польщі у справі оцінки визначення статусу Східної Галичини іноземними делегатами. Висвітлено зміст рекомендацій антантівських делегацій щодо унормування польсько-українського військового протистояння. Зокрема, дисертантом детально проаналізовано діяльність першої офіційної місії на теренах Галичини під проводом англійського полковника Гаррі Вейда.

Дослідником встановлено, що ключовими завданнями першої місії Ж. Бартелемі було вивчення обставин єврейського погрому в листопаді 1918 р. у м. Львові, реального ступеня польсько-українського протистояння та можливостей військової допомоги Польщі урядом Франції. На противагу, головним завданням другої місії Ж. Бартелемі було якнайшвидше припинення бойових дій між ворогуючими сторонами, встановлення тимчасового перемир'я та демаркаційної лінії.

Лизнем Є. В. підкреслено, що комісія Л. Боти об'єктивно поставилась до вирішення військового протистояння та запропонувала досить прийнятний проєкт перемир'я польській та українській стороні, на який погодились останні. Проте відкинули поляки, які розраховували вирішити проблему тільки військовим шляхом з допомогою армії Ю. Галлера. Охарактеризовано роботу миротворчої місії Української Народної Республіки під головуванням генерала Сергія Дельвіга. Підкреслено, що в результаті зазначених переговорів була підписана контровесійна Умова припинення військових дій, яка не була підтримана політичними та військовими керівниками ЗОУНР. Адже останні вважали, що будь-які домовленості з поляками ведуть до територіальних поступок УНР коштом Східної Галичини. Натомість для С. Петлюри Умова мала стати запорукою успіху у війні з більшовицькою Росією.

Дослідження Лизня Євгена Володимировича підготовлено на основі достатньо великої кількості різновидових історичних джерел. Їх число становить 520 позицій в загальному списку. Здобувач залучив великий корпус первинних документів, ввівши до наукового обігу 67 архівних справ, які містяться в архівах міст Києва, Львова, Кракова та Перемишля.

Поєднання загальнонаукових і спеціальних історичних методів дослідження в дисертації не викликають заперечень. Їхнє використання дозволило належним чином відтворити історичні процеси, події та явища, що мали місце на території Східної Галичини під час польсько-української війни 1918–1919 рр. Йдеться насамперед про львівські бої та спроби порозуміння поляків та українців, діяльність перших військово-дипломатичних місії Антанти, роботу миротворчих місій під головуванням Ж. Бартелемі, діяльність міжсоюзної комісії щодо польсько-українського перемир'я на чолі з Л. Боти та мирні ініціативи Симона Петлюри в червні 1919 р. за допомогою місії УНР Сергія Дельвіга.

Основні положення в дисертації обґрунтовані й достовірні, висновки логічно та послідовно викладені, змістовні.

Наукова новизна одержаних результатів і повнота їхнього викладу в опублікованих працях. полягає у тому, що в роботі. Наукова новизна дисертаційної праці Лизня Є. В. полягає в тому, що в ній вперше здійснено комплексне дослідження діяльності миротворчих місій періоду польсько-української війни 1918–1919 рр; впорядковано часові рамки перебування і діяльності та систематизовано відомості про персональний склад місій Антанти під керівництвом французького генерала Ж. Бартелемі в Східній Галичині; здійснено аналіз ходу перемовин між місією УНР С. Дельвіга та польською делегацією на чолі з Е. Родзевічем у м. Львові.

Дослідником уточнено чинники, що впливали на політику Антанти щодо Східної Галичини; часові відтинки перебування першої місії Антанти під головування Ж. Бартелемі в Східній Галичині.

У дисертації Лизня Є. В. отримали подальший розвиток: вивчення структури та складових діяльності перших місій Антанти щодо припинення польсько-українського військового конфлікту; дослідження діяльності місій під головуванням генерала Ж. Бартелемі; аналіз роботи комісії Луїса Боти щодо питання врегулювання польсько-українського військового конфлікту 1918–1919 рр.

Робота пройшла належну наукову апробацію на міжнародних наукових конференціях, обговорювалася на засіданнях кафедри всесвітньої історії Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Основні положення дисертації викладено у 15 наукових публікаціях: одна з яких у виданні, що входить до Організації економічного співробітництва та розвитку Європейського Союзу, три – у фахових наукових виданнях України категорії «Б», одинадцять – в інших фахових наукових виданнях України. Вважаємо, що отримані результати матимуть й практичне застосування, насамперед в узагальнюючих працях з історії України та спеціалізованих лекційних курсах. Зміст анотації відображає основні положення тексту дисертації.

Оцінка змісту дисертаційної роботи, її завершеність. Не викликає заперечень структура роботи: вона побудована за проблемним-хронологічним принципом, складається із чотирьох розділів (містять у собі десять підрозділів), які відзначаються внутрішньою логікою та глибоким аналізом, що сприяло реалізації задумів автора, висновків та списку використаних джерел та літератури.

Вступна частина дисертації Євгена Лизня відзначається аргументованим обґрунтуванням актуальності, предмету, об'єкту дослідження, мети та завдань, які поставив перед собою дослідник. Дисертантом визначені хронологічні та географічні межі наукового дослідження, висвітлено наукову новизну, практичне значення роботи, апробацію результатів, зв'язок з науковими темами, розкрито методологічну базу дослідження, особистий внесок здобувача, апробацію і структуру роботи. Загалом, необхідність наукової розробки теми дисертації належним чином обґрунтована її автором.

У першому розділі Лизень Є. В. проаналізував стан наукової розробленості проблеми, охарактеризував опубліковані праці, здійснив аналіз джерельної та методологічної бази наукового дослідження. Ґрунтовним є аналіз історіографії та джерел дослідження. Історіографію проблеми дисертант поділив на п'ять груп, взявши за основу хронологічний принцип: 1) українська і польська історіографія проблеми міжвоєнного періоду; 2) українська діаспорна історіографія; 3) радянська історична думка; 4) сучасна українська історіографія; 5) зарубіжна, передусім польська, історична думка.

У джерелознавчому підрозділі широко представлено масив опублікованих і неопублікованих джерел, вдало здійснена їхня класифікація. Низка документів та матеріалів з архівних фондів вводяться дослідником до наукового обігу вперше, що свідчить про його вміння здійснювати аналітико-пошукову роботу в архівних установах.

Другий розділ дисертації Євгена Лизня присвячений характеристиці діяльності військово-дипломатичних місій Антанти на першому етапі

польсько-української війни. Так, у підрозділі 2.1 «Перша фаза польсько-української війни (листопад–грудень 1918 р.): пошук моделі припинення протистояння. Місія Анрі Віллема» (с. 57–89) автор стверджує, що вже після перших жертв польсько-українського протистояння у м. Львові, відбулись перші спроби примирення. Дослідник підкреслює, що намагаючись припинити кровопролиття, сторони конфлікту на протязі трьох тижнів боїв у місті проводили переговори щодо припинення військових дій. Лизень Євген коротко проаналізував появу першої неофіційної місії Антанти на чолі з французьким поручником Анрі Віллемом та його вплив на хід переговорного процесу між поляками та українцями у м. Львові.

Оригінальним за змістовою наповненістю видається підрозділ 2.2 «Перші військово-дипломатичні місії країн Антанти на початку польсько-української війни. Місія Гаррі Вейда» (с. 89–112). У ньому автор звернув свою увагу на роль перших офіційних військово-дипломатичних місій країн Антанти в справі врегулювання польсько-українського військового конфлікту.

Загалом у другому розділі своєї роботи дисертант Євген Лизень зробив виважені, об'єктивні висновки, в яких вказав, що у досліджуваний період місії Антанти на початку польсько-української війни не тільки не мирили втягнуті у війну сторони, а, навпаки, налаштовували одну проти одної. Для прикладу, українцям доручали взяти м. Львів, який був у руках поляків, а полякам – узяти м. Дрогобич і м. Борислав, який утримували українці. Зрозуміло, що за таких рекомендацій важко було досягти перемир'я. Значний загаль керівництва ЗУНР, насамперед її військове командування, а також галицьке суспільство усвідомлювали, що у війні з Польщею, яка мала тверді позиції на Заході, користувалася підтримкою могутньої Антанти, здобути визнання й підтримку Франції, Великої Британії чи США нереально. Не змогла примирити ворогуючі сторони польсько-українського військового протиборства й англо-американська миротворча місія на чолі з Г. Вейдом, оскільки Антанта на той час не могла запропонувати справедливого виходу зі

складної ситуації та замирити сторони воєнного конфлікту, а навпаки, ще більше розсварила поляків та українців. (с. 110).

Варто погодитися зі структурою третього розділу дисертації «Діяльність місій Антанти під орудою французького генерала Ж. Бартелемі» (с. 112–155), в якому дисертант у двох підрозділах розкрив напрями діяльності місій на чолі з французьким генералом Жозефом Бартелемі. У підрозділі 3.1 «Перша місія Антанти (25 січня – 11 лютого 1919 р.)» (с. 112–131) автор стверджує, що Жозефу Бартелемі та його колегам по першій місії в Східній Галичині не вдалося навіть тимчасово припинити польсько-українську війну. Тож, не досягнувши результату у м. Львові, французо-англійська місія відбула до м. Варшави, щоби скласти звіт своєму новому керівнику Ж. Нулансу та отримати нові директиви щодо своєї майбутньої діяльності. Автор підкреслює, що перший період діяльності місії Антанти під проводом Ж. Бартелемі продемонстрував прийняття нею відверто пропольських позицій у сфері їхніх домагань щодо майбутнього статусу Східної Галичини. У підрозділі 3.2 «Друга міжсоюзна місія Антанти (20 лютого – 3 березня 1919 р.)» (с. 131–155) звернуто увагу на діяльність другої місії на чолі з генералом Ж. Бартелемі. Автор констатує, що друга антантівська місія Ж. Бартелемі не турбувалася тим, як припинити воєнні дії, а, радше, як організувати більші військові сили поляків і таким способом «умиротворити» українців. Поляки використали тимчасовий перепочинок та зуміли перевезти до м. Львова велику кількість потягів з воєнним матеріалом, у зв'язку з чим втручання Антанти, особливо Франції, посприяло ґрунтовній зміні ситуації на користь Польщі. Обидві місії під керівництвом Ж. Бартелемі, попри здійснений величезний обсяг роботи, не виконали свого основного завдання, а саме тимчасового припинення польсько-української війни.

Матеріал четвертого розділу дисертаційного дослідження присвячений діяльності міжсоюзної комісії Луїса Боти та місії УНР генерала С. Дельвіґа щодо перемир'я між Польщею та ЗОУНР. У підрозділі 4.1 «Спроби Антанти

припинити польсько-українське протистояння дипломатичним шляхом (березень – квітень 1919 р.)» (с. 155–174) Євген Лизень досить ґрунтовно проаналізував спроби вищого керівництва Паризької Мирної Конференції примирити ворогуючі сторони за допомогою різноманітних миротворчих місій. Дослідник відзначає, що відверте нехтування польським урядом миротворчих пропозицій великих держав призвело до того, що польсько-українські переговори в м. Хирові 27 березня 1919 р. за посередництва американського генерала Ф. Кернана були безуспішними, що викликало негативну оцінку дій польського уряду. У підрозділі 4.2 «Діяльність комісії Л. Боти для встановлення перемир'я між Польщею і ЗОУНР та її наслідки» (с. 174–197) дисертант стверджує, що запропонований комісією Л. Боти проєкт був досить вигідним для української сторони, адже збільшував тимчасову територію ЗОУНР та залишав контроль над Дрогобицько-Бориславським нафтовим басейном. Однак були й негативні складові цього договору для українців, зокрема умови проєкту залишали на польському боці значну частину української території. Було зрозумілим те, що ця демаркаційна лінія не буде поправлена на користь України і Мирною конференцією. Вигідна ситуація могла скластись тільки за зовсім нових геополітичних обставин у Європі, а «статус» Східної Галичини все одно мала вирішувати Найвища рада Антанти. У підрозділі 4.3 «Місія С. Дельвіга та Умова тимчасового припинення бойових дій з Польщею» (с. 197–221) дослідник констатує, що С. Петлюрі не вдалося втілити в життя свій задум – за допомогою підписання Умови про припинення бойових дій налагодити міждержавні відносини із Польщею, так як керівники ЗОУНР не бажали будь якого перемир'я з поляками, вважаючи їх головним своїм ворогом (с. 220).

У висновках до четвертого розділу звернуто увагу на те, що протягом розглянутого періоду визвольної війни ЗОУНР та УНР українці не зуміли створити єдину соборну збройну силу й виробити цільну визвольну стратегію. Здійснений дослідником аналіз спроб польсько-українських домовленостей про припинення війни свідчить, що вони не могли привести

до широкомасштабних переговорів, які визнали б існування УНР та ЗОУНР, чого домагався український народ на своїх етнографічних землях. Польська сторона виходила з того, що Східна Галичина – інтегральна частина Польської держави і йшла на переговори тільки в критичні для неї моменти з метою, щоб виграти час і отримати військову допомогу за сприянням Антанти. Здобувши власну незалежність польський політичний та військовий провід за допомогою Антанти відмовив у такому ж праві українському народу.

У роботі поміщені оригінальні додатки, які значно підсилюють дослідження діяльності миротворчих місій під час польсько-української війни 1918–1919 рр..

У висновках логічно підсумовано результати дослідження. У них інтерпретовано опрацьований фактологічний матеріал, акумульовано ключові авторські узагальнення.

Список використаних джерел і літератури виконано якісно, додатки дають змогу ширше осмислити поданий матеріал на підставі цифрових даних підібраних авторкою, завдяки речовим джерелам створюється можливість візуалізації предмету дослідження.

Загалом дисертація справляє позитивне враження, розділи дисертації логічно пов'язані між собою, що свідчить про комплексний підхід до розв'язання поставленої проблеми.

Аналіз змісту дисертації дає підстави зазначити, що об'єкт, предмет, мета і завдання дисертаційного дослідження відповідають спеціальності «032 Історія та археологія», а отже і профілю спеціалізованої ради ДФ 20.051.048.

Зауваження і дискусійні положення. Підкресливши позитивні сторони дисертаційного дослідження Лизня Євгена Володимировича, вважаємо за доцільне висловити деякі зауваження та побажання. Так:

1) в актуальності автору варто було б підкреслити також на проблему проблема «суб'єктності та об'єктності України» в геополітичних стратегіях

країн Заходу; роль ОБСЄ у сучасному російсько-українському конфлікті (стор. 17).

2) на наш погляд, дещо загально зайвими є такі відступи: «Історіографія є важливою складовою дисертаційної роботи. Вона на основі наукового аналізу досягнень попередніх науковців дає змогу визначити стан вивчення або опрацювання досліджуваної проблеми. Зокрема, допомагає досягнути рівень повноти чи відсутності історичного узагальнення проблеми, сукупність яких містить предмет дослідження. Без ознайомлення з історіографічними джерелами не можливе вмотивоване обґрунтування доцільності вибору теми, визначення мети і завдань та новизни отриманих результатів дисертаційної роботи» (стор. 22). Тоді, як аналіз сучасної української історіографії можна було б доповнити дослідженнями Андрія Рукаса, Артема Папакіна, Миколи Гетьманчука, Михайла Швагуляка, Станіслава Кульчицького та ін. (с. 29). Дещо є не коректними такі визначення: «радянська історична думка», «зарубіжна, передусім польська, історична думка» (стор. 23); авторське твердження «було накладене табу, її сторінки історії фальсифікувалися» (стор. 24) потребує конкретизації (автори, праці); на стор 35 автор зазначає, що «Важливе значення для розуміння досліджуваної проблеми мають узагальнюючі праці з історії суспільно-політичного життя в Східній Галичині кінця XIX – першої третини XX ст. Я. Грицака [269], Д. Дорошенка [284], Л. Зашкільняка [291; 293], В. Комара [316], М. Лазаровича [336], П. Федорчака [428], І. Хоми [430] та ін., які, хоч і побіжно, все ж торкалися окремих аспектів теми нашої роботи», проте так і не розкриває, у чому ж полягає це значення для конкретної роботи. Автор дещо ідеалізовано подає характеристику польської історіографії, відсутній критичний підхід до оцінок польських істориків. У висновках до розділу першого автору варто б було чітко визначити періоди історіографії дослідження проблеми, виокремити чинники, що визначали ці періоди, окреслити проблематику досліджень та інструментарію, яким послуговувалися історики конкретного періоду;

3) у розділі 1.3 доречно пояснити авторську позицію щодо тлумачення і різниці між термінами «військово-дипломатичні місії» та «миротворчі місії», що, на наш погляд, співвідноситься між собою як більш загальне та конкретне. Автор оминув це увагою і зосередився лише на поясненні відмінностей між поняттями «місія» та «делегація» (с. 54);

4) у пункті 2.1. є певне протиріччя., Так, на стор. 68 автор стверджує, що «...вже після перших жертв польсько-українського протистояння у м. Львові, *намагаючись запобігти кровопролиттю ...*», а вже на стор. 70 зазначає, що «12-годинне припинення вогню до 14 години 3 листопада 1918 р. [366, с. 52]. Обидва командири при цьому керувалися такими намірами: *дати можливість відпочити втомленим воякам та підтягнути резерви*». Хотілося б уточнення про мету перемир'я або її конкретизації для обох сторін;

5) додаткового пояснення та фактологічного підтвердження потребує теза про те, що «польсько-українська війна була прямим продовженням незгод та конфліктів між поляками і українцями в Галичині ще із середини ХІХ ст.» (с. 67, с. 222), особливо враховуючи, що такий висновок зроблений дисертантом без належної аргументації у відповідному р. 2.1;

6) п. 2.2. (стор. 93) подаючи інформацію про «Українську пресову службу (УПС)», зокрема, що: «За їх участю було підготовлено і видруковано англійською і французькою мовами кілька брошур: «Українці і війна», «Війна на Україні і більшовизм», «Чому йде у Східній Галичині війна між українцями і поляками», «Українці і мирова конференція», «Українці, світова війна і чому українці і поляки воювали проти себе у Східній Галичині», «Галичина». УПС організовувала прес-конференції і чаювання для іноземних дипломатів і журналістів. До червня 1919 р. пресову службу утримувало посольство ЗУНР, опісля, до осені 1920 р. воно перебувало під егідою віденського посольства УНР [275, с. 46–49]», автор не подав аналізу позиції української сторони у цих виданнях, не навів відповідних цитат, які аргументували його висновки;

7) Дещо радикальною видається думка стосовно ролі місій Антанти на початку польсько-української війни: здобувач стверджує, що вони «не тільки не мирили втягнуті у війну сторони, а, навпаки, налаштовували одну проти одної» (с. 110); у такому випадку їх не можна вважати миротворчими, що автоматично виходить за рамки об'єкту дослідження;

8) дещо суперечливими і категоричними вважаємо такі авторські положення (стор. 110): «загарбницькі плани поляків були схвально зустрінуті Антантою»; «уряди країн Антанти і США активно підтримували польську інтервенцію на західноукраїнських землях»;

9) . аналізуючи діяльність місій на чолі з Ж. Бартелемі варто було б звернути увагу на те, як політичне керівництво Польщі зуміло здобути більшу прихильність керівників Антанти і Франції зокрема, ніж український політичний провід (с. 130–131).

10) вважаємо, більш детальноше у четвертому розділі (підрозділ 4.1) необхідно було зупинитись на діяльності місії американського генерала Френсіса Кернана, який у повідомленнях до Вашингтона висловлював незалежну, близьку до об'єктивної оцінку ситуації у Східній Галичині під час польсько-українського військового протистояння (с. 164–174).

11) . у підрозділі 4.3. більш ґрунтовного висвітлення потребує діяльність української делегації на чолі з генералом С. Дельвігом під час польсько-українських перемовин 7–16 червня 1919 р. у м. Львові (с. 197–221).

12) текст дисертації дещо перевантажений фактологічною інформацією, не позбавлений росіянізмів (стор. 28. «в зв'язку з чим дана проблематика», стор. 54. «даної роботи» / стор. 28. «першим, хто торкнувся як теми» / стор. 67. «вимоги, що ставили українські політичні партії», «потрібному нам світлі» (с.106)), стилістичних огріхів («особливості протікання в Галичині», «вітчизняної історії»), технічних помилок, описок, вживання застарілої термінології («англо-американська політична місія», «англійського консула») радянських ідеологічних штампів («польському панству» (с. 92)), дещо некоректним у написанні прізвищ та наукового ступеню дослідників

(«професор Реєнт О.», а поряд «дослідник «Володимир Великочий», або «Андрій Королько», або «Вадим Ададуров», «київський дослідник» або «франківський дослідник»), інколи порушується логіка викладу певних досліджуваних проблем. Автору притаманний певний ліризм у стилістиці формулювань положень та емоційність оцінок: «Величезним внеском в українську історіографію ЗУНР», «свою «чорну справу» проти українців», «безперервним потоком пішло американське озброєння», «оскільки західні українці здалися йому загалом не такими вже й поганими, як їх змальовували у м. Варшаві»), тощо.

Вважаємо за необхідне уточнення автором таких положень та оцінок зазначених у дослідженні:

Стор. 76 «Польсько-український конфлікт набув розголосу у європейській пресі. Так, англійська газета «Pester Liloyd» повідомляла про те, що «чутки про військову допомогу союзників Польщі зовсім не правдиві через те, що всі народи мають право на самовизначення, тому замах на політичні права українців Східної Галичини, Холмщини і Підляшшя викликають здивування в культурних держав Заходу. Програма В. Вільсона надає право всіх народів на самовизначення в їхніх етнографічних кордонах, тому польське державне керівництво мусить поважати прагнення до державності українців, литовців та білорусів» [190, с. 4]. *Як, на Ваш погляд, які чинники обумовлювали таку позицію британської газети?*

Стор. 83: «Після повної окупації м. Львова польська сторона допустила триденний погром єврейського населення міста 22–24 листопада 1918 р.» *Чому польська сторона вдалася до погрому? Як європейська спільнота та ЗМІ європейських країн реагували на ці дії поляків?*

Стор. 84 Доповідна записка дуже здивувала адресата, адже французький офіцер, який кілька днів тому у м. Львові ревно захищав інтереси польської сторони, грубо зневажаючи українську, в згаданому документі, який

потрапив до рук Б. Ройї, обстоював протилежне. *Як Ви можете аргументувати таку позицію французького емісара А. Віллема?*

Стор. 78. «Однак поручника А. Віллема годі було вважати офіційним представником не те що коаліції держав Антанти, але навіть Франції. Він сам відверто зазначав, що приїхав тільки як спостерігач і не має жодних повноважень щодо посередництва». *Яке місце діям поручника А. Віллема дисертант визначає у діяльності миротворчих місій під час війни?*

Стор. 91. Говорить про : «масштабне українсько-польське збройне протистояння», а також дисертант стверджує, що в українській історіографії «українсько-польська війна» [361], а в польській «польсько-українська», а у назві роботи подано: «Польсько-українська війна 1918–1919 рр.». *Якого концепту дотримується автор і чому його позиція не співпадає з наративом української історіографії?*

Стор. 95 Автор стверджує: «Варто підкреслити, що саме Д. Ллойд-Джордж був чи не єдиним представником з конгломерату великих держав, хто підтримував національні прагнення українців» *Чому британський прем'єр займав таку позицію щодо українського питання у Східній Галичині?*

Стор. 109 *Як Ви пояснюєте відмінну позицію представників США від країн Антанти щодо українського питання у Східній Галичині?*

Зазначені зауваження мають в основному рекомендаційний характер і не впливають на високий фаховий рівень здійсненого дисертаційного дослідження.

Загальний висновок про дисертаційну роботу, її відповідність встановленим вимогам Міністерства освіти і науки України. Дисертація Лизня Євгена Володимировича «Миротворчі місії під час польсько-української війни 1918–1919 рр.» є оригінальним, цілісним і завершеним науковим дослідженням. Отримані результати забезпечують досягнення мети дослідження і розв'язання його наукових завдань. За змістовим наповненням,

структурою, новизною, важливістю і глибиною наукових розробок дисертаційна робота відповідає пп. 9-18 «Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня 2019 р. (із змінами), а її автор Лизень Євген Володимирович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 «Історія та археологія», галузь знань 03 «Гуманітарні науки».

Офіційний опонент:

доктор історичних наук,
професор кафедри методики навчання
суспільних дисциплін та гендерної освіти
історико-філософського факультету
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова, професор,
заслужений працівник освіти України

